

Gândirea în alb și negru

Despre alegeri binare
într-o lume complexă

Dr Kevin Dutton

Traducere din limba engleză de
Răzvan Lerescu



Cuprins

Introducere	9
1. Instinctul clasificării în categorii	25
2. O grămadă de probleme	41
3. Când categoriile intră în conflict	58
4. Partea întunecată a albului și negrului	80
5. Principiul focalizării	99
6. Complexitatea simplității	123
7. Curcubeul care ar fi putut exista	143
8. Jocul încadrării	165
9. Unde există un „De ce” există și o cale	202
10. Supermanipularea	223
11. Influență sub acoperire: știința secretă a obținerii rezultatelor	246
12. Redesenarea liniilor	276
Epilog: Înțelepciunea radicalilor	314
Anexa I: Lingvistica și percepția culorii	327
Anexa II: Evaluați-vă propria nevoie de definitivare cognitivă	329
Anexa III: O scurtă istorie a încadrărilor	331
Anexa IV: Spațiul cromatic în limbile Berinmo și engleză	334
Anexa V: Cele trei etape evolutive ale gândirii în alb și negru	337

Anexa VI: Gândirea în alb și negru de-a lungul secolelor	340
Anexa VII: Elementele esențiale ale esențialismului	343
Referințe	347
Mulțumiri pentru imagini	383
Mulțumiri	384
Despre autor	387

Introducere



E ca un bărbat cu o furculiță într-o lume plină de supă.

NOEL GALLAGHER

PEU UN BILEȚEL SCRIE „viața reală”. Pe altul, „fantezie”. Ambele sunt lipite pe câte un borcan de lângă casa de marcat. În mijloc se află o poză cu Freddie Mercury. Borcanele sunt pline pe trei sferturi cu monede și bancnote. Pare că se umplu repede. Până am terminat antreul, ambele borcane au fost golite și dotate cu două etichete noi. „Pisoi” pe una. „Căței” pe cealaltă. Poate că nu sunt chiar niște etichete demne de versurile melodiei „Bohemian Rhapsody”. Sunt totuși eficiente. Clinchetul metalului în sticlă continuă.

Sunt curios.

Mă aflu într-o cafenea din San Francisco, unde mi-am petrecut ultimele două săptămâni discutând cu trei dintre cei mai mari experți în gândirea în alb și negru despre tenebrele minții binare. Având puțin timp la dispoziție înainte de a reveni acasă la Oxford, m-am aventurat în cartierul Haight-Ashbury pentru a cântări lucrurile. Mi-am comandat taco și m-am hotărât să o întreb pe chelneriță care e faza. Îmi zâmbește.

– Schimbăm tot timpul etichetele, îmi spune. De cinci, șase ori pe zi. Înainte, când aveam un singur borcan, iar oamenii nu aveau de ales, bacșișurile erau foarte mici. Dacă le dai însă clienților de

Șahul funcționează, întrucât tabla e în alb și negru. Viața funcționează, întrucât *creierii* noștri sunt în alb și negru. Înțelepciunea constă însă în cunoașterea griului; în înțelegerea mai profundă a faptului că, deși, ca niște mari maștri cognitivi, trebuie să jucăm jocul, pătrățelele de pe tabla de joc, ba chiar tabla însăși nu există.

Cel mai simplu, mai puternic și mai vechi adevăr există în alb și negru. Adevărul pe care nu l-a găsit Freddie. Fantezia *este* viața adevărată. Fiindcă *totul* chiar contează. Totul chiar contează pentru mine.

CAPITOLUL 1

Instinctul clasificării în categorii



Progresul reprezintă capacitatea omului de a complica simplitatea.

THOR HEYERDAHL

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ RĂCOROASĂ DE VARĂ, în 2003, când Lynn Kimsey s-a prezentat la muncă, ea nu știa că ziua avea să-i transforme următorii patru ani de viață într-un scenariu sinistru, sinuos de thriller psihologic macabru. În acea seară, informată, pregătită și acționând în slujba procurorului general, avea să călătorească pe autostradă spre casă ca un soi de variantă din lumea reală a lui Dr. Pilcher, „tipul cu insectele” sașiu din filmul *Tăcerea mieilor*.

În dimineața zilei de duminică, 6 iulie, o femeie pe nume Joanie Harper, cei trei copii ai săi și mama acesteia, Earnestine Harper, au luat parte la o slujbă dintr-o biserică mică de cartier din Bakersfield, California. Era o zi importantă pentru familie. Micuțul de 6 săptămâni al lui Joanie, Marshall, era adus prima dată la biserică. După slujbă, cei din familie au luat prânzul la un restaurant din cartier. După aceea s-au dus acasă pentru o siestă de după-amiază înainte de a reveni la biserică pentru slujba de seară. Joanie și copiii ei dormiseră în dormitorul din spate, în vreme ce mama ei dormise într-un alt dormitor aflat în celălalt capăt al casei.

Sau cel puțin așa era planul. În acea seară însă familia Harper nu a mai venit la slujbă.

În dimineața zilei de marți, o prietenă de familie, Kelsey Spann, s-a decis să vadă ce fac Joanie, mama și copiii ei. Nu doar că nu veniseră duminică la slujba de seară, dar nimeni nu-i mai văzuse sau nu mai știa nimic despre ei de duminică. Nu răspundeau nici la telefon. Poate că se întâmplase ceva rău.

Kelsey a intrat printr-o ușă laterală folosind o cheie pe care i-o încredințase Joanie. Ușa nu se deschidea. Cheia se învârtea în butuc, dar de partea cealaltă părea să se afle un obiect care împiedica deschiderea ușii. S-a dus în spatele casei și a încercat ușa glisantă de sticlă. Spre mirarea ei, ușa s-a deschis. Era extrem de bizar. Joanie verifica întotdeauna dacă ușa era încuiată. Kelsey a intrat în casă și s-a îndreptat către dormitorul lui Joanie.

La ora 7 dimineața în ziua de marți, poliția a primit un apel de urgență. Apelul provenea de la numărul 901 de pe strada numărul 3, adresa lui Joanie. Când au ajuns la locul crimei, chiar și cei mai experimentați polițiști au fost șocați.

Pe Joanie au găsit-o pe pat, cu fața în jos. Fusese împușcată în cap de trei ori cu un pistol de calibrul .22 și de două ori în braț. Fusese, de asemenea, înjunghiată de șapte ori.

Marques Harper, în vârstă de 4 ani, a fost găsit, de asemenea, în pat, cu ochii larg deschiși. Avea o plagă împușcată pe partea dreaptă a capului, iar vârfurile degetelor de la mâna dreaptă fuseseră mușcate până la os. Anchetatorii au concluzionat că fusese o reacție de frică. Marques trebuie că l-a văzut pe atacator și și-a băgat instinctiv degetele în gură.

Lyndsey Harper, în vârstă de doar 2 ani, a fost găsită la capul patului, încă îmbrăcată cu rochia albastră pe care o purtase la biserică. Fusese împușcată o singură dată, în spate.

Earnestine, mama lui Joanie, a fost găsită în hol, cu două găuri provocate de gloanțe în față. Fusese împușcată de la o distanță mică.

Lângă ea se afla un pistol. Oricine ar fi fost atacatorul, ea nu voise în mod evident să cedeze fără să se lupte.

Și Marshall, fiul de 6 săptămâni al lui Joanie, crezut inițial a fi dispărut, a fost găsit lângă mama lui, ascuns sub o pernă. Fusese ucis printr-o singură împușcătură în spate, la fel ca sora lui, Lyndsey.

Ancheta poliției s-a desfășurat cu rapiditate, identificând curând un suspect. Soțul lui Joanie Harper, Vincent Brothers, un bărbat de 41 de ani, avea un statut de vază în comunitatea din Bakersfield. Un familist convins, Brothers avea o diplomă de licență de la Universitatea Norfolk, precum și o diplomă de master în Educație de la Universitatea California și, după ce fusese profesor al unei școli primare în 1987, reușise după opt ani să urce în ierarhie, devenind director adjunct.

Brothers avea însă și o latură întunecată. Deși Joanie îl iubise și încercase să păstreze echilibrul în căsnicie, relația lor a avut suișuri și coborâșuri. În 2000, lucrurile nu mergeau bine, după vreo lună de la nuntă. Totuși, în același an, Joanie o năștea pe Lyndsey, al doilea copil al lor. La fel ca și la nașterea primului copil, Marques, cu câțiva ani mai devreme, Brothers nu a fost de față. Căsătoria a fost anulată în 2001, Brothers susținând că diferențele dintre cei doi nu se mai pot rezolva; Joanie a susținut că a fost înșelată. Se pare că în momentul în care s-a căsătorit cu Brothers ea nu știa că el mai avea două soții.

Această informație i-ar fi putut salva viața. În 1988, Brothers a fost condamnat la șase zile de închisoare pentru că și-a atacat prima soție, fiind plasat sub control judiciar. În 1992, acesta s-a recăsătorit, doar că a doua soție a intentat divorț în anul următor, susținând că avea un comportament violent și că amenințase că o va ucide. După aceea în 1996, Brothers a hărțuit-o sexual, la domiciliul său, pe o femeie angajată la școala unde devenise cu un an în urmă director adjunct. Conform arhivelor, femeia a susținut că Brothers a târât-o la el în dormitor, a bătut-o și a fotografiat-o. Deși ea a depus plân-

gere, poliția a încercat să o convingă să renunțe la acuzații, sub pretextul că Brothers era „un model pentru comunitate”.

În luna ianuarie 2003, Joanie s-a recăsătorit cu Brothers la Las Vegas. În aprilie însă Brothers a părăsit din nou căminul din cauza conflictelor cu soacra, Earnestine. În luna mai s-a născut bebelușul Marshall. Acum, după 6 săptămâni, acesta murise deja. Procuratura a susținut în cadrul procesului, care a debutat sub atenția presei în luna februarie 2007, că se putea demonstra caracterul volatil al acestei relații și că bărbatul nu fusese doar violent, ci și infidel. De fapt, argumentele procurorilor se bazau în mare măsură pe presupusul șir de relații extraconjugale ale lui Brothers. Se sugera că lăcomia ar fi reprezentat principalul motiv din spatele acestor omoruri: Brothers voia să scape de povara financiară de a-și întreține această familie numeroasă.

A fost arestat în luna aprilie 2004. A fost acuzat de 5 omoruri. A pledat nevinovat la proces.

Alibiul lui Brothers era de ordin geografic. La momentul crimeilor, susțineau avocații săi, el era, de fapt, în concediu, la o distanță de vreo 3 000 de kilometri, în orașul Columbus, Ohio, în vizită la fratele său Melvin, un frate pe care, întâmplător, nu-l mai văzuse de zece ani. Semnase un contract de închiriere a unui automobil – marca Dodge Neon, confiscat ulterior de poliție – pentru a dovedi acest lucru, și mai dispunea și de bonuri fiscale pentru bunuri pe care le achiziționase într-un magazin din Carolina de Nord în ziua crimei. Acesta a fost găsit într-adevăr de poliție la casa mamei sale din Carolina de Nord unde i s-au adus la cunoștință oribilele omoruri.

Treptat însă lucrurile s-au îndreptat într-o altă direcție. O analiză mai amănunțită a bonurilor împreună cu analiza imaginilor surprinse de camerele de supraveghere din acel magazin la momentul cumpărării bunurilor au arătat că, de fapt, Melvin fusese cel care-i falsificase semnătura.

De asemenea, o analiză mai amănunțită a mașinii închiriate a confirmat faptul că, deși Brothers închiriasse într-adevăr modelul Dodge în statul Ohio, acesta rulase peste 8 700 de kilometri. Deși era improbabil ca o astfel de distanță să fie parcursă în decurs de trei zile în împrejurări normale, distanța era, susțineau procurorii, mai mult decât suficientă pentru a acoperi drumul până la Bakersfield și retur.

Și totuși, deși dovezile erau destul de concludente, ele erau doar conjuncturale. Poate că Brothers era un afemeiat – susțineau avocații lui –, dar asta nu înseamnă că era și un criminal. Dacă ar fi fost adevărat, atunci din punct de vedere statistic și o treime dintre jurați ar fi trebuit judecați. De asemenea, faptul că Melvin folosisese cardul fratelui său într-un magazin din Carolina de Nord nu însemna în niciun fel că fratele lui era în cealaltă parte a țării, omorându-și familia cu pistolul. Poate că era în parcare. Nici parcursul de 8 700 de kilometri nu însemna că frații ar fi călătorit în California. Ar fi putut să fi condus oriunde. Reducând argumentul la absurd, Brothers ar fi putut parcurge distanța fără să iasă din statul Ohio.

Era nevoie de date concrete. Nu de presupuneri sau deduceri. Era nevoie de dovezi solide, irefutabile.

Autoritățile au început să aibă noroc când un vecin din Bakersfield a declarat că l-ar fi văzut pe Brothers în apropierea casei familiei Harper în momentul crimeilor. Acesta s-ar fi putut însă înșela. Era Brothers sau nu? Ar fi putut jura că el era? Cazul devenea exasperant. Toate dovezile păreau să indice un singur vinovat, dar nu exista nicio probă criminalistică definitivă care să închidă definitiv cazul.

Cheia era în mașina de închiriat. Kilometrajul. Trebuia să existe o modalitate de a face o legătură între Brothers, crime și distanța parcursă.

Care era însă aceasta?

Un dispozitiv natural de urmărire

Pe 25 iulie 2003, doi agenți FBI și un ofițer de poliție din Bakersfield au intrat în Muzeul de Entomologie Bohart de la Universitatea din California, Davis, cu un radiator de mașină în mâini. Grilajul era plin de insecte și ei voiau să știe ce specii erau. Nu era nimic neobișnuit în privința acestor insecte, cel puțin nu în centrul Californiei. Caracterul obișnuit sau neobișnuit ține însă, prin definiție, în totalitate de context. Insectele poate că nu erau neobișnuite în California. Anchetatorii voiau însă să știe cum rămânea cu alte zone? De pildă, Ohio? Sau Carolina de Nord?

Cei trei au fost întâmpinați de o femeie subțire, cu ochi căprui ascuțiți și o frizură scurtă. În vârstă de vreo 40 de ani, Lynn Kimsey era profesor de entomologie la UC Davis și curatorul muzeului. Având un interes concret în biogeografia insectelor, mai ales cele din California, ea era persoana cea mai în măsură să răspundă la întrebările oamenilor legii. Dacă radiatorul ar fi trecut de Munții Stâncoși, Kimsey ar fi putut să-și dea seama. Ea putea să vadă în acele insecte un soi de radiografie ecologică. A examinat grila și a dus-o la analize.

Am vizitat-o anul trecut pe Kimsey la Davis pentru a discuta despre acest caz. După aproape 20 de ani, ținea minte multe amănunte.

– La vremea aceea nu mi-am dat seama că eram implicată în anchetarea unei crime, mi-a spus ea, în timp ce ne plimbam prin labirintul à la Linnaeus cu nenumărate insecte etichetate, în adâncurile muzeului. Au omis să-mi spună asta, și probabil pe bună dreptate. E de preferat ca multe studii științifice să aibă loc în necunoștință de cauză, iar cercetătorul să nu știe care este puzzle-ul pe care încearcă să-l rezolve. Astfel, nu riști să viciezi analiza, contaminând metoda științifică cu propriile așteptări. E un proces foarte

subtil. Poți face asta fără să-ți dai seama. În calitate de martor expert într-un proces unde se judecă o crimă, consecințele pot fi grave.

Privirea îmi alunecă pe aliniamentul imaculat de etichete albe aplicate pe fețele sertarelor subțiri din lemn de paltin.

– Sunt sertare Cornell, îmi explică Kimsey. *Lepidoptera*: fluturi și molii. *Orthoptera*: greieri și lăcuste. *Hymenoptera*: albine, furnici și viespi. Nicio altă creatură de pe fața pământului nu se păstrează mai bine după moarte decât insectele.

Ne oprim în dreptul unei tăvi etichetate *Xanthippus corallipes pantherinus*. Kimsey o deschide.

– Am găsit 30 de specii diferite de insecte în diferite locuri din radiator, spune ea. Sau, mai degrabă, bucăți de insecte: aripi; picioare; un abdomen; segmente din abdomen; un cap și un abdomen fără picioare sau aripi... Șase dintre ele s-au dovedit însă concludente. Pentru început, erau doi gândaci despre care știm că trăiesc doar în zonele estice din Statele Unite. Mai erau apoi și două specii de ploșniță, *Neacoryphus rubicollis*, respectiv *Piesma brachiale* sau *ceramicum*, care se întâlnesc doar în Arizona, Utah și sudul Californiei. Aceste specii au fost găsite în filtrul de aer. Mai era și o viespe mare aurie, *Polistes aurifer*, cu câteva picioare și aripi lipsă, această specie trăiește, în principal, în California, dar a fost văzută până în Kansas. Și mai era și această micuță, *Xanthippus corallipes pantherinus*, cunoscută mai ales sub denumirea de lăcustă cu picioare roșii. Sau, în fine, ce mai rămăsese din ea. Putem s-o identificăm pe baza picioarelor din spate. Partea interioară e colorată în roșu aprins.

Kimsey scoate tava și mi-o prezintă. Mă uit prin capacul de sticlă. Nu e nevoie de un salt prea mare de imaginație pentru a ne da seama de unde-și trage numele. Picioarele sunt într-adevăr de un roșu aprins, strălucind ca niște tăciuni în spatele griului cenușiu al corpului. Repun tava în sertar și-l închid. E incredibil că o biată insectă ca asta putea să decidă soarta vieții unui om.

– Și unde trăiește *Xanth...* lăcusta cu picioare roșii? întreb eu, în timp ce revenim în zona *Lepidoptera*, printre fluturi și molii.

Kimsey zâmbește.

– Aria lui *Xanthippus corallipes pantherinus* se întinde înspre est până în Kansas și centrul Texasului, spune ea. Așadar, ținând cont de toți parametrii, da... mașina căreia îi aparținea acel radiator călătorise la un moment dat în zona de est a Statelor Unite. Ea a călătorit la un moment dat și în statele aflate la vest de Colorado, ceea ce sprijinea ipoteza că Brothers ar fi călătorit în vest dinspre Ohio, pe autostrada 70 sau 40.

Oamenii legii au fost foarte mulțumiți. La o săptămână după aceea, când au venit să ridice radiatorul, au fost foarte încântați de informațiile pe care Kimsey le-a prezentat pe baza aptitudinilor ei de catalogare. Capacitatea ei de localizare a insectelor era extraordinară. Era ca și cum automobilul Dodge închiriat de Brothers ar fi fost dotat cu un dispozitiv mobil de urmărire care-i monitoriza parcursul la fiecare câteva sute de kilometri.

Aceasta a fost proba decisivă. Kimsey a depus mărturie la judecătoria din Bakersfield, iar pe 15 mai 2007, juriul l-a condamnat pe Brothers pentru uciderea soției, celor 3 copii și a soacrei.

Ne oprim în dreptul unui alt sertar. Pe eticheta din față scrie *Acherontia styx*, fluturele cap-de-mort din *Tăcerea mieilor*. Kimsey deschide sertarul și îmi dă tava.

– Judecătorul a respins varianta comutării sentinței în închisoare pe viață fără posibilitate de eliberare anticipată și l-a condamnat pe Brothers la moarte, spune ea, cu detașare. E în penitenciarul San Quentin și-și așteaptă execuția.

Mă trece un fior.

– Și cum te simți în privința asta? întreb eu, studiind conținutul. Tu ai găsit dovezile pe baza cărora a fost condamnat.

Dă din umeri.

– Nu simt nimic, spune ea. Doar a fost condamnat pentru fapta lui. Eu nu mi-am făcut decât datoria. Am făcut ce fac în fiecare zi. Sortez obiecte în cutii.

Categorii feline

În 2005, în anul după arestarea lui Brothers, psihologul american Lisa Oakes a efectuat un studiu la Universitatea din Iowa care ne oferă o perspectivă fascinantă a felului în care toți sortăm obiectele în cutii, pentru a prelua expresia lui Kimsey. Oakes era interesată să vadă în ce moment apare această deprindere de a sorta în cutii sau, așa cum o etichetez eu, „instinctul așezării în categorii”. E un proces normal al creierului, aidoma văzului, mirosului sau plânșului? Sau e ceva dobândit?

Pentru a afla, Oakes a luat un eșantion de bebeluși în vârstă de 4 luni și le-a arătat imagini cu pisici pe două ecrane de calculator alăturate. Pisicile erau afișate simultan și în perechi, una pe ecranul din partea stângă și una pe cel din dreapta. Pe durata celor 15 secunde în care fiecare pereche apărea pe ecran, un observator înregistră durata de timp petrecută de bebeluși privind fiecare pisică, orientarea atenției copilului către un stimul reprezentând o măsură standard a nivelului de noutate al acestuia.

Apoi lucrurile s-au schimbat. După ce copiii vedeau deja șase perechi de pisici și începuseră să se familiarizeze cu ele – așa cum o demonstra scăderea timpilor de privire pe parcursul celor șase probe –, Oakes introducea fie o pisică nouă – pe care nu o mai văzuseră –, fie un câine.

Structura studiului era una simplă. Dacă micuții priveau mai mult timp câinele decât noua pisică, atunci asta ar putea însemna că din punctul lor de vedere câinele era mai diferit de pisicile familiare decât noua pisică. Mai exact, s-ar demonstra că creierii lor procesau câinii de o manieră diferită de pisici, atribuindu-le o categorie

nouă. Pe de altă parte, dacă atenția copiilor nu era selectiv îndreptată mai mult timp asupra imaginilor cu câini, atunci asta ar fi putut presupune că creierii acestora tratau pisicile și câinii în mod unitar, ca parte a unei singure categorii, a „animalelor”.

Rezultatele lui Oakes au fost extraordinare. În ciuda faptului că copiii avuseseră o expunere anterioară minimă la câini și pisici; în ciuda faptului că, la vârsta de doar 4 luni, încă nu cunoșteau cuvintele pentru „câine” și „pisică”; în ciuda faptului că, dacă stăm să ne gândim, câinii și pisicile sunt, de fapt, destul de asemănători – ambii au patru picioare, doi ochi, blană și o coadă –, ei au privit mai îndelung imaginile cu câini decât cele cu noile pisici. Încă de la 4 luni, creierul împarte lumea exterioară în cutiute.

După ce am luat prânzul cu profesorul Kimsey la Muzeul de Entomologie Bohart, m-am îndreptat către centrul UC Davis Center for Mind and Brain unde Oakes conduce acum laboratorul cognitiv pentru copii al Departamentului de Psihologie după ce a părăsit Universitatea din Iowa în 2006. Ne întâlnim la recepție și îmi face un tur. Jucării moi, mici animale de plastic, mingi, clopoței și cărămizi de jucărie sunt amestecate printre electrozi, osciloscoape, cadrane de fixare oculare și pletele neurofiziologice ale căștilor pentru electroencefalograme. Totul arată ca un dormitor extrem de dezordonat al unui supertocilar de trei ani.

În timp ce ne plimbăm, Oakes îmi vorbește despre diferitele aparaturi. Are o atitudine caldă, prietenoasă și mă face să mă simt ca acasă. Îi povestesc de întâlnirea cu Kimsey, în cealaltă parte a campusului, și cum a putut fi prins un ucigaș cu ajutorul taxonomiei entomologice. E impresionată. Nu că astfel de detalii i-ar întuneca vreodată ecranele calculatoarelor din laboratorul ei. Când vine vorba despre nuanțe, nu trece dincolo de câini sau pisici.

– Lumea e un loc complicat, explică ea. Când venim prima dată pe lume, ea ne apare, așa cum s-a exprimat odinioară părintele psihologiei occidentale, William James, „ca o confuzie înfloritoare,

zumzăitoare”. E o problemă care are nevoie de o soluție. La fel ca în cazul celor mai multe dintre probleme, e mai ușor de confruntat odată ce a fost „curățată”. Așadar, creierii noștri încep să sorteze vârtejul de date care ne invadează în grămăjoare distincte, mai ușor de gestionat. Ochii, nasurile și gurile devin fețe. Ceea ce latră, nechează sau mugește și are patru picioare și o coadă devine animal.

– Să ne imaginăm cum ar fi lumea dacă bunăoară creierii noștri nu ar putea formula categorii, continuă Oakes. Chiar și cele mai simple lucruri, pe care le luăm de-a gata în viața de zi cu zi, ne-ar ridica mari probleme. Intri în grădina unui prieten și acesta și-a instalat un nou sistem de aspersoare. Tu însă nu ai în minte categoria «dispozitive de irigație». „Ce e obiectul acela din mijlocul gazonului?” îți spui. „Nu-l recunosc. E periculos? Ar putea să mă omoare?”

Dacă ne-ar lipsi capacitatea de structurare a categoriilor, continuă Oakes, fiecare dimineată ar fi ca și cum ne-am da jos din pat și ne-am trezi pe o planetă străină. Uscător de păr: Ce e asta? Încearcă să mă atace? Televizor: Ce e cu oamenii aceia dinăuntru? Încearcă să-mi vorbească? Mașină de spălat: Hmm... să intru cu capul în ea?

Categoriile ne permit să ne descurcăm în lume, obiect cu obiect, om cu om, de o manieră predictibilă și ordonată astfel încât călătoria noastră prin viață să nu fie doar un șir nesfârșit de interacțiuni aleatorii – noi și în linii mari lipsite de sens –, ci una planificată, controlată și plină de sens.

– În acest scop, ar putea fi bebelușii considerați departamentul de cercetare-dezvoltare ale speciei, întreb eu?

– Cu siguranță, spune Oakes. La început, când suntem mici, percepem lumea în categorii extinse, cu tușe groase. Cum ar fi „plante” sau „animale”, de pildă. După aceea, cu timpul, treptat, pe măsură ce ne ascuțim capacitățile de creare a categoriilor, acestea devin mai bine delimitate. Vedem flori și copaci. Câini și pisici. Păsări și pești. Mic și mare. Drăguț și mai puțin drăguț. Apoi, pe